

DOOTEKY

50
2007

LORM
SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

BULLETIN LORMU – JARO

VERŠE • SLOVO ŠÉFREDAKTORA • ZPRÁVY Z LORMU • ROZHOVOR •
PRÁVNÍ PORADNA • PORADNA PSYCHOLOGA • ZDRAVÍ • INFORMACE
• HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI • ZE SVĚTA • DOPISY • SPOLEČENSKÁ
KRONIKA • ZÁLIBY (HOBBY) • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

- 12• KAM LÉTAJÍ MÚZY (ROZHOVOR)
- 16• DOPRAVA - SLEVY PRO DRŽITELE ZTP A ZTP/P
- 24• PRŮKOPNÍK ESPERANTA MEZI NEVIDOMÝMI
- 27• EVROPSKÁ UNIE PODEPSALA NOVOU ÚMLUVU
O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

OBSAH ČÍSLA

JARO 2007

VERŠE – Dana Kubišová „Jaro“	3
SLOVO ŠÉFREDAKTORA	3
ZPRÁVY Z LORMU	5
Veřejná sbírka Červenobílé dny i letos podpoří hluchoslepé lidi	5
Hornické muzeum	6
Návštěva Lorety	6
Naši dobrovolníci: Dobrovolník rovná se dobrá vůle	8
Jak jsem se stal dobrovolníkem	10
ROZHOVOR – Kam létají múzy	12
PRÁVNÍ PORADNA	16
Sleva na odebraný plyn pro občany s průkazkou ZTP/P	16
Doprava - slevy pro držitele ZTP a ZTP/P	16
PORADNA PSYCHOLOGA	19
Role etického kodexu v pomáhajících profesích (2. část)	19
ZDRAVÍ	20
Příčiny hluchoslepoty: Tinnitus – ušní šelesty	20
INFORMACE	22
Petice proti bariérám –	22
Okamžik vyhláší 3. ročník výtvarné soutěže	23
HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI	24
Průkopník esperanta mezi nevidomými	24
ZE SVĚTA	26
Do Prahy se sjeli členové výboru Evropské unie hluchoslepých	26
Na Slovensku slavnostně otevřeno chráněné bydlení pro hluchoslepu mládež	27
Evropská unie podepsala novou úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením	27
Vyhlášeny výsledky 7. ročníku mezinárodní soutěže o Cenu Heleny Kellerové	28
SPOLEČENSKÁ KRONIKA	29
Jubileá	29
Vzpomínka na Jana Mokrého	29
ZÁLIBY (HOBBY):	30
Léčivé a aromatické byliny: Vrbovka malokvětá je bylinka pro muže	30
Pověsti z našich krajů: O lakomém mlynáři	31
Z literární činnosti hluchoslepých Lormáků: Příspěvky z literární soutěže Internet a můj handicap	33
VZKAZY MOUDRÝCH	35
RECEPTY – Jarní menu pro diabetiky	35

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi a ne za stěnou.*

VERŠE

JARO

Když slunce rozevřelo
svou náruč,
když smutek i sníh
zcela roztály,

když se země opět
nadechla
a pokryla barevným
kobercem,

je čas vstát,
čas pousmát se
a vydat se znovu na
pouť.

Dana Kubišová

SLOVO ŠÉFREDAKORA

Milí čtenáři!

Venku právě panuje slunečné a netypicky suché počasí. Ačkoliv je teprve konec dubna, po teplém zimním období je již nyní spousta jarních květin po odkvětu a příroda tak nápadně připomíná brzký nástup léta.

Součástí tohoto jarního čísla je další Mimořádná příloha Doteků. Tentokrát v ní najdete malý almanach, sestavený z literárních děl hluchoslepých autorů, kteří v listopadu loň-

ského roku soutěžili o Cenu Hieronyma Lorma ve Žďáru nad Sázavou. Kromě této přílohy si hned na úvod přečtete krátké a působivé jarní verše Ing. D. Kubišové. Se zmíněnou hluchoslepu básničkou z Brna přinášíme také zajímavý rozhovor. V posledním dubnovém týdnu, tj. od 23.4. do 25.4. 2007, proběhl v několika desítkách měst v ČR v pořadí již 5. ročník celostátní sbírky Červenobílé dny. O této tradiční akci, pořádané na podporu LORMu, pojednává reportáž P. Zimermanové. Zajímavou a inspirativní novinkou je v tomto čísle zařazení seriálu Naši dobrovolníci, jehož první díl je věnován nestárnoucí brněnské dobrovolnici Jiřince Fučíkové a jabloneckému dobrovolníkovi J. Pobříslovi. Pokud znáte nějakého dobrého a ochotného dobrovolníka, neváhejte a napište mi! Do rubriky ZDRAVÍ jsou zařazeny informace o tinnitu (ušních šelestech), dnes jedné nejrozšířenější civilizační chorobě. HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI obsahují některá fakta o životě a díle švédského jazykovědce Haralda Thilandera, mezinárodně uznávaného zakladatele a propagátora esperanta pro nevidomé. Začátkem března se v Praze sešli členové výboru Evropské unie hluchoslepých (European Deafblind Union – EDBU). V malé slovenské vesničce Zdoby u Košic bylo s velkou slávou otevřeno chráněné bydlení pro hluchoslepu mládež. Tyto dvě zprávy pro vás znamenala rovněž P. Zimermanová. Tradičně čtenářsky velmi oblíbený seriál o léčivých a aromatických bylinách je v tomto čísle věnován vrbovce malokvěté. Což je sice nenápadná, místy skoro plevelná rostlina, ale v moderním lékařství hojně využívaná, a to hlavně při léčení prostaty. Samozřejmě nechybějí ani další cenné informace, takže zejména hluchoslepí čtenáři se mají na co těšit.

Závěrem bych chtěl upozornit všechny čtenáře, že své náměty, názory nebo dopisy mohou posílat kromě e-mailové adresy doteky@lorm.cz také na adresu zdsedlacek-doteky@seznam.cz.

Hodně hřejivých slunečních paprsků, ještě více životního optimismu a dobrého počtení, případně příjemný poslech upřímně přeje

Váš Zdeněk Sedláček

Veřejná sbírka Červenobílé dny i letos podpoří hluchoslepé lidi

19. 4. 2007, Praha: Česká a moravská města budou od 23. do 24. dubna hrát červenobílými barvami. Dobrovolníci v barevných tričkách budou v těchto dnech nabízet za symbolickou cenu 25 korun malé pruhované propisky a současně rozdávat letáky s informacemi o hluchoslepotě v rámci celostátní sbírky Červenobílé dny.

Díky 600 000 korunám vybraným vloni pomohlo sdružení LORM zajistit osobní asistenty 16 lidem, kteří současně nevidí a neslyší. Z loňského výtěžku uspořádalo sdružení také týdenní pobyty zaměřené na sociální rehabilitaci pro 65 postižených, díky sbírce mohlo přes 30 hluchoslepých osob využívat sociální služby v Jihomoravském kraji. Ještě letos umožnila sbírka 13 handicapovaným lyžařům vydat se s asistenty do běžecké stopy. Také díky sbírce mohli hluchoslepí autoři převzít krásné ceny při slavnostním vyhlášení výsledků 1. ročníku soutěže o Cenu Hieronyma Lorma.

Výtěžek z letošní sbírky mimo jiné pomůže rozvíjet služby pro hluchoslepé v nových regionech. Koncem března byl tým rozšířen o novou terénní sociální pracovníci pro Olomoucký kraj. V červnu plánuje sdružení LORM přijmout pracovníky pro Plzeňský a Královéhradecký kraj. Do těchto regionů doposud odborníci z Poradenských center LORM Praha a Brno dojížděli. Snahou sdružení LORM je, aby hluchoslepí lidé mohli v místech svého bydliště využívat dostupné a kvalitní služby. V roce 2005 zahájilo o.s. LORM rozvoj služeb v Jihočeském kraji, v loňském roce otevřením Poradenského centra v Ostravě zpřístupnilo služby hluchoslepým v Moravskoslezském kraji. Letos plánuje rozvoj v dalších třech regionech.

Sbírku lze kdykoli podpořit odesláním dárcovské SMS ve tvaru DMS LORM na číslo 87777 nebo zasláním finančního příspěvku na sbírkový účet 35-0720850257/0100. Vyúčtování všech předchozích ročníků sbírky je zveřejněno na www.cervenobiledny.cz.

Pátý ročník sbírky Červenobílé dny se koná díky laskavé podpoře partnerů sbírky: Nadace člověk člověku, První stavební obnova s.r.o., Toptrans, Kostelecké uzeniny a.s., Gzh s.r.o., Top střechy a fasády CZ, Ceteris s.r.o., Netcentrum s.r.o., Český rozhlas, Respekt a Radio Čas.

Petra Zimermanová

HORNICKÉ MUZEUM

V den D vysoko nad hlavou sluníčko nás vyzývalo, abychom překročili práh.

Já, můj otec, kamarád a čtyřnohý pes Ibar, jsme vyrazili do Hornického muzea Landek, kde na nás čekala parta hluchoslepých členů ostravského klubu LORM, kteří se zvědavě a nedočkavě vrhli do nitra důlních šachet, kde horníci každodenní životní úsilí pro nás museli nelehkou prací vykonat, aby na denní světlo vykopali černé uhlí, kde se pro užitek dále zpracovávalo. Byla jsem překvapená, s jakou ochotou se k nám choval průvodce a nepřestával nám, zvědavcům, odpovídat na všechny možné i nemožné otázky a nepamenoval dodat i dobrou náladu a humor. Můj otec, který tuto práci velmi dobře znal, mi dopodrobna vylíčil veškeré situace, jak to na šachtě chodilo a k čemu všechny stroje sloužily.

Naše vedoucí Bára měla plné ruce práce kolem nás a ještě stíhala nafotit pár snímků.

Na zpáteční cestě jsme se všichni usadili v restauraci, kde jsme si dali dobrý oběd a společně popovídali o hornickém muzeu.

Za tento den děkuji nejen Báře ale i průvodcům, kteří byli neustále s námi.

Dagmar Kopáčová

NÁVŠTĚVA LORETY

Jedno klubové odpoledne jsme měli na programu prohlídku poutního místa Lorety v Praze, kam přicházeli lidé od 17. st. se svými modlitbami nebo obdivovat krásu barokních staveb i uchovaného pokladu. Naši téměř nespočet-

nou skupinu přivítal na širokém schodišti před průčelím Lorety průvodce, který nás provázel a vyprávěl o historii následující dvě hodiny.

Dnes je Loreta komplexem několika historických staveb, které měl od založení ve správě františkánský řád kapucínů. Loreta je známá svou zvonkohrou dvacetisedmi zvonů, které v každou celou hodinu vyhrávají mariánskou píseň: Tisíckrát pozdravujeme tebe. Ale tato zvonice byla vystavena později. Původně zde byla postavena pouze Svatá chýše v první polovině 17. st., což je vlastně domek svaté rodiny Panny Marie, Josefa a Ježíška. Jde o malý prostor s oltářem, za kterým je socha Panny Marie s dítětem a na opačné straně je malé okno, kudy měl vstoupit archanděl Gabriel. Takto si nazaretský domek Panny Marie a události v jejím životě architekti představovali. Název Loreta dostal domek dle první Svaté chýše postavené v italském městě Lorettu, odkud se stavby rozšířily po celé Evropě. Okolo domku byly následně vystaveny i ambity se čtyřmi kapličkami. Sv. Anny, matky Panny Marie, sv. Rodiny a dvě kapličky jsou zasvěceny sv. Františku a sv. Antonínovi, oba byli františkáni. Většina maleb a soch vyjevuje biblické postavy. Ale v jedné z těchto kapliček je socha sv. Starosty, která je opředena lidovými legendami.

Při prohlídce jsme se dozvěděli, že postupně bylo dokončeno barokní průčelí Lorety od architektů Diezenhofových, jež tvoří vstup do ambity a také byla vystavena hodinová věž a proslulá zvonková hra od hodináře Petra Neumanna. Na přání paní Stáni Kníchalové nám průvodce vyprávěl legendu o matce, která měla hodně dětí a v době moru umíralo jedno za druhým. Pokaždé dala matka peníz, aby zemřelému dítěti zvonky zazvonily. Když zemřela i matka, nebyl nikdo, kdo by zaplatil, ale zvony se samy rozezvučely a zvoní tam až dodnes. Kopie dvou zvonů, které byly za války se Švédy zničeny, jsou vystaveny mezi ambity. Na stropě ambity jsou malované výjevy z loretánských litanií, což jsou modlitby k Panně Marii. Na trávníku, kterým je porostlé nádvoří, je sousoší Vzkříšeného Krista.

Až o století později byl za domkem Panny Marie dostavěn kostel Narození Páně. Podobně jako v Nazaretě, kde

Panna Maria žila, byl u jejího domu vystaven kostel. Na hlavním oltáři je Heinzchův obraz Panny Marie s dítětem u nohou, nástěnné fresky od V. Reinera se vztahují k Narození Ježíška. Varhany jsou ozdobeny řezbářskou prací. Je zde 20 malých andílků s hudebními nástroji. Pan průvodce říkal, že pokaždé, když je počítá, dojde k jinému číslu. Pan Václav Řehák spočítal, že andílků je 21...

V 18. st. bylo také dokončeno i první patro rovněž s ambity i přilehlými místnostmi. Dnes se ve dvou z nich nachází loretánský poklad. V pokladu jsou uchovávány náboženské předměty a oděvy jako jsou kalichy, patény, monstrance i ornáty. Nejvzácnější je diamantová monstrance, která tvoří kruh o průměru asi 5 cm s paprsky vycházejícími z obvodu tohoto kruhu jako slunce. Monstranci drží silueta Panny Marie, která stojí na půlměsíci a hlavu hada má pod patou. Tato monstrance je z pozlaceného stříbra a je ozdobena 6200 diamanty, které věnovala na tento účel hraběnka z Lobkowicz. Sama jimi měla ozdobené své svatební šaty. Jak nám prozradil průvodce, byl to v 53 letech hraběnčin třetí sňatek. Tato monstrance je nejcennější z pokladu nejen pro svůj počet drahokamů, ale hlavně jako skutečný umělecký výtvar. Většina zlatnických prací byla vytvářena podle vlastních představ zlatníka. Tato monstrance byla provedena dvěma vídeňskými zlatníky na základě návrhu německého architekta Fischera.

Dvě hodiny nám utekly jako voda a už jsme byli na konci prohlídky, při které jsme se mohli dotknout historie i současnosti, jež na nás ze všech stran dýchaly.

Václava Turková

NAŠI DOBROVOLNÍCI

Dobrovolník rovná se dobrá vůle

V minulém čísle našeho časopisu jsem vás ve stručnosti seznámila s organizacemi, s nimiž brněnský LORM spolupracuje. Od té doby došlo k navázání dalších pracovních přátelství, ale o tom zase až někdy jindy.

Dnešek bude patřit dobrovolníkům. Přesněji jedné z nich.

Jiřince. Seznámily jsme se, odhaduji, tak před deseti lety na jednom rekondičním pobytu pro nevidomé. Obě jsme zde plnily funkci průvodců - já zaštitěna zaměstnavatelem, Jiřinka už tehdy jako dlouholetá dobrovolnice.

Ptáte se na můj první dojem? Respekt.

Ano, Jiřinka ve mně vzbuzovala od prvopočátku respekt Dámy - vzosná sošná postava, přímý neuhýbavý pohled, výrazně artikulovaný altový hlas, laskavý vstřícný úsměv, který výjimečně ve tváři vystřídal výraz chmuru až zármutku, pokud se dělo v její přítomnosti něco, s čím bytostně nesouhlasila. Jiřinka holt měla autoritu.

No, znáte mě - občas si nedávám pozor na pusu, plácám a hňácám, hlučím a chechtám se na celé kolo, však víte sami, když je jednomu s druhými dobře, je uvolněný a popustí otěže kontrole... Jiřinka mě sledovala zkoumavým přísným pohledem a nekomentovala.

Šmankote, táhlo mi hlavou, ona ta paní snad nemá ani špetku humoru, to musí být věru nudný patron! A jak je povětšinou vážná a povznesená, usmívá se sice mile, to ano, ale jestlipak se umí vůbec někdy zasmát od srdce, tak z plna hrdla, spontánně? To je jasné - neumí!

Óóó, jak moc jsem se tehdy spletla! A jak ráda to přiznávám.

Pár roků nato jsem začala pracovat v LORMu. A kdopak že to nedělá průvodce některým našim Lormákům, než právě Jiřinka! Tedy - paní Fučíková. Kde by mě tehdy bylo napadlo, že mi tato vzácná žena nabídne tykání. Jiřinko, byla to a stále je pro mě veliká čest!

Pojďme na chvíli a velmi decentně navštívit minulost: Jiřinka se narodila 2. listopadu roku 1928. Ale ano, vy nevěřící Tomášové, kteří ji znáte a stejně jako já odmítáte tomuto údaji věřit. Tolik elánu, síly, energie, pracovitosti, vědomostí, znalostí, humoru a optimismu, to přece ani není možné, říkáte si a možná i trošičku závidíte spolu se mnou... Jenže, moji milí, je tomu opravdu tak!

Po vystudování reálného gymnázia zasvětila celý svůj profesní život jedinému podniku - plynárnám, kde pracovala v administrativě jako archivářka. Dodnes zde velmi aktivně organizuje volnočasové aktivity pro bývalé zaměstnance v důchodovém věku.

S pečlivostí a láskou pečovala dlouhá léta o nemocnou maminku, aby pak svoji pomoc přenesla na nevidomé a hluchoslepé spoluobčany.

Je vášnivým knihomolem, miluje divadlo a koncerty vážné hudby.

A cestuje. Cestovala a pevně věřím, že dále cestovat bude, přinejmenším do vysněného Portugalska. Protože cesty jsou Jiřinčinou láskou největší. Cesty po rodné zemi, cesty po Francii a hlavně a především cesty k lidským srdcím. A po jedné z nich přišla i ke mně a k mnohým z vás.

Děkuji, drahá Jiřinko, a ať máš napořád v tváři sluníčko a v duši teplíčko!

*Zdeňka Jelínková
terénní sociální pracovníce v Jihomoravském kraji*

Jak jsem se stal dobrovolníkem

Musím přiznat, že je pro mne trochu těžké psát sám o sobě. Raději jsem nenápadný a trvalo mi hodně let, než jsem se naučil překonávat přirozený ostych, který mne vodil spíše mezi stromy do lesa než mezi lidi, ale zkusím ostych odložit a napíšu něco o sobě. Jsem čtyřicetiletý muž, celý život pracuji s počítači jako konstruktér a programátor, taky jsem otec a starám se o své dva syny a mám taky spoustu zájmů od muziky přes léčitelství až po válení v posteli a to mi jde skvěle.

Pamatuji si velmi přesně na to pondělní ráno. Vrátil jsem se z muzikantského setkání u Máchova jezera. Tehdy taky začínalo jaro a bylo teplo, takže jsem spal venku pod hvězdami a rozkvetlou jabloní. V neděli jsme už za svítání stoupali na Bezděz. Měli jsme domluveno s kastelánem, že dříve než otevře hrad, si můžeme zahrát v hradní kapli. Už jen ta cesta nahoru byla nádherná, sluníčko vycházelo, krajina se probouzela a majestátné buky, mezi kterými jsme stoupali, dýchaly silou probouzeného jara. Jeden z nejkrásnějších pohledů co znám, je listí velkého stromu prosvícené sluncem a tady byla celá hora plná vznešených stromů, skal a navrchu majestátní královský hrad. Hradní kaple je krásně

opravená, čistá gotika, z oltáře zbyla jen skála a na ní stála čerstvá kytice. Ta skála nás vlastně spojovala s horou, se zemí a my jsme mohli hrát, zpívat, poslouchat a cítit. Hluboké setkání, s lidmi, horou i hradem. Ještě jsme vylezli na věž a po větru jsme poslali pár tónu do celé široké krajiny.

To všechno ve mně doznávalo ono pondělní ráno. Zavadil jsem očima o pohlednici, která ležela na ledničce. Červenobílá zebra. Dostal jsem ji při nějaké sbírce. Najednou se to začalo propojovat, hluchoslepota, krásná muzika, chuť pomáhat a v tom mne napadlo, že didgeridoo má tak hluboký zvuk, že přechází až v mechanické vibrace, to by přeci mohl ucítit i neslyšící... Znáte pocit, že najednou víte, že je to jasné, jako když zapadne poslední kostička puzzle? Já to tehdy ucítil a bylo to tak silné, že mi začaly téct slzy. No a potom už to šlo rychle a snadno. Napsal jsem krátký mail a za chvíli se ozvala nadšená Nad'á. To bylo milé. Pár dní na to jsem poznal Jarku a potom i Julinku, Milušku, Lindu, Blan-ku, Lád'u... nemůžu je všechny vyjmenovat.

Od té doby se hodně učím, co to znamená doopravdy pomáhat a co je jen má představa o pomáhání. Prožil jsem hodně situací, které by jinak nepřišly a jsem za ně vděčný. Někdy mám pocit, že dostávám víc než dávám. Taky jsem víc pochopil a prožil o tom, jak žijeme, jak hledáme smysl života a že omezení, které přináší neslyšení nebo slepota, je jen jedním z možných překážek. Ve skutečnosti my všichni vnímáme svět jen omezenou štěrbinou danou stupněm poznání, kterého jsme dosáhli. To je vždy omezené, takže se s určitou nadsázkou dá říct, že my všichni špatně slyšíme i vidíme a vlastně to není tak důležité. Nejlépe nám to ukazují lidé, kteří dokázali svá omezení překonat, jako třeba básník, filosof a novinář Heinrich Landesmann – Hieronymus Lorm. Všichni se máme co učit a já si stále zřetelněji uvědomuji, že jediné, co má opravdu smysl, je soucit a laskavost. Každý z nás někde hluboko uvnitř jasně cítí a ví, co je správné a když dokážeme tomuto vnitřnímu hlasu naslouchat a jednat podle něj, ucítíme hluboké štěstí. A to vám všem moc přeji.

Jan Pobřísl, Jablonec nad Nisou

ROZHOVOR

KAM LÉTAJÍ MÚZY?

Statečnost se neprojevuje hlučně pronášenými slovy... Asi takhle by bylo možné charakterizovat Ing. Danu Kubíšovou. Hodně už v životě dokázala – a přesto o všem, čím žije a k čemu směřuje, mluví spíše ostýchavě. Právě k takovým lidem je třeba hledat cestu a naslouchat jim – už proto, že svou neokázalou odvahou při překonávání překážek mohou pro své okolí působit jako pramen síly.

Rodem jste z Valašska, žijete v Brně. Kam patříte srdcem?

Jsem z Otrokovic. Ve škole nás učili, že „naše město leží na rozhraní tří národopisných oblastí: Hané, Valašska a Slovácka“, takže se to tam všechno mísí. Vdala jsem se do Brna, kde se mi taky moc líbí. Ale protože jsem na Zlínsku prožila dvě třetiny života, cítím se doma na obou místech.

Paměť srdce dítěte se dá přirovnat ke kompasu – směřuje člověka k nějakým hodnotám, cílům, citům. Kam navigovala ta paměť Vás?

Dítě určitě silně vnímá, jaká je atmosféra v rodině, mezi kamarády a tak dále. Měla jsem to štěstí, že mně i starší sestře rodiče vytvořili výborný domov, kde jsem vždycky měla pocit bezpečného zázemí. Je pro mě samozřejmé chovat se k ostatním fér, na nikoho se nevytahovat, ani se neponižovat, podat pomocnou ruku, když je potřeba. Vyhovuje mi mít stále nějaký cíl, za kterým můžu jít. Teď je to třeba naučit se hmatem dobře číst bodové písmo.

Velkou hodnotou mezi city je pro mě přátelství. Mám několik dobrých přátel a jsem za to ráda.

Vaše mládí se hodně tvrdě střetlo s nemocí. Kdy a čím se začala projevovat a co nenávratně vzala?

Mám nemoc neurofibromatóza typu 2, je to genetická porucha, při které pomalu rostou na sluchových nervech a v páteři nezhoubné nádory. Léčba spočívá v operačním odstranění nádorů. Nemoc se u mě začala nenápadně pro-

jevovat asi v jednadvaceti letech občasným tinnitem. Postupně se mi zhoršoval i sluch, ale na příčinu se přišlo až za čtyři roky na magnetické rezonanci po narození dcerky. Změna pro mě nastala hlavně po následných operacích, kdy jsem úplně ohluchla a ztratila rovnováhu. Samozřejmě mi to vzalo možnost běžné komunikace a chůze bez opory. Po operacích se mi pomalu zhoršil i zrak, ale se silnou lupou můžu stále i krátce číst. Ovšem je konec s ležením v knížkách, to by oči nezvládly.

Proč jste si zvolila pro studium obor stavební?

V osmé třídě jsem se rozhodovala, kam na střední školu. Protože mě mimo jiné bavilo kreslení a matematika, přihlásila jsem se na stavební průmyslovku ve Zlíně. Po maturitě jsem pokračovala na VŠ v Brně – obor Pozemní stavby. Po škole jsem rok pracovala v projekci, pak nastoupila na mateřskou dovolenou a následně přešla do invalidního důchodu. Stavební obor mě moc bavil, ale život jde dál.

Potýkala jste se v průběhu studia s potížemi, které s odstupem času považujete za zbytečné, že na jejich odstranění mohla stačit něčí dobrá vůle?

Školu jsem ukončila ještě bez větších zdravotních potíží, takže jsem speciální pomoc při studiu nepotřebovala.

Sluch jste ztratila úplně až jako dospělá. Uvědomila jste si tehdy, co z oblasti zvuků budete postrádat nejvíc, když jste se dozvěděla, že ta ztráta je definitivní?

Třeba na písničky můžu vzpomínat, vybavovat si melodie, ale co kdo říká, musím odezřít, což je, jak známo, nejisté umění.

Čím v tak těžkých chvílích mohou pomoci členové rodiny a přátelé?

Náhlé ohluchnutí byl pro mě šok, na který se nelze psychicky připravit. Je určitě důležité nepřestat s postiženým komunikovat a pomáhat mu tím, že se slyšící okolí naučí kvůli odezírání zřetelně mluvit a jako pomoc prstovou abecedou. Obě stany musí mít velkou trpělivost.

Kdo nejmíc podpořil Vás?

Samozřejmě rodina, hlavně rodiče a manžel, dcerka. Ta byla ještě malá, ale stačilo, když mi dala pusu.

Provdala jste se v roce 1997. Které zájmy s manželem sdílíte?

Dřív to bylo například čtení sci-fi, stále je to radost z pohybu na čerstvém vzduchu: on běhá, já se šourám. Ale byly doby, kdy jsme si spolu vyjížděli na kolech. Máme podobný „přiměřeně optimistický“ pohled na život, rozumíme si.

Prý taky smysl pro humor. Čím Vás manžel naposledy rozesmál?

Smějeme se často drobnostem, ale samozřejmě není vždycky pohoda. Nedávno mě rozesmál, když jsem od něj – pro zajímavost – chtěla slyšet odpovědi na některé z těchto otázek (přišly mi mailem). Na otázku, jaký je pro něj v životě důležitý cit, odpověděl: „Hmat.“

Máte osmiletou dceru Ivetku. Co pro Vás znamená mateřství?

Pro ženu a rodiče vůbec je samozřejmě úžasné pochovat si svoje děťátko v náručí, sledovat pak, jak vyrůstá... To se musí zažít. Jsem šťastná, že jsem máma.

Jak se s manželem a dcerkou dorozumíváte?

Já na ně mluvím a od nich odezírám. Základ je, abych se na ně dívala směrem od světla, abych na ně dobře viděla. Pokud něčemu vůbec nerozumím, pomůže prstová abeceda. U Ivetky to byl dřív problém, někdy jsme se nemohly domluvit, ale teď, kdy je už ve druhé třídě, je komunikace bez potíží.

Za jakých okolností jste se poprvé setkala se znakovou řečí a kdy Vás napadlo naučit se ji používat?

Naučit se znakový jazyk nabízí svým klientům Lorm. Setkala jsem se s ním poprvé na klubu a fascinoval mě. Připadá mi skvělé, jak se neslyšící dokážou domluvit rukama. Zdenka Jelínková z Lormu mě pravidelně učí, ale zapomínám, protože ve znakovém jazyku komunikuji málo. Ovšem učení nových znaků mě moc baví.

Jak se pohybujete mimo byt a jak vlídné či naopak je k lidem s postižením Brno?

Mimo byt chodím buď s doprovodem zavěšená za rámě nebo sama s chodítkem, to ale jen v okolí domu. Třeba do tramvaje bych sama nešla.

Reakce veřejnosti na postiženého se mi zdají velmi dobré. Setkávám se s ochotou a dobrou vůlí. Bohužel všude existuje kriminalita, se kterou má hodně lidí zkušenost.

Jsem ráda, že v Brně ubývá architektonických bariér. Na mnohých místech jsou nájezdy, které kromě vozíčkářů určitě ocení i mamky a taťkové s kočárky. Nedávno bylo krásně a bezbariérově zrekonstruováno Náměstí svobody, moc ráda tudy chodím.

Kdo Vás poprvé informoval o existenci LORMu a čím tohle sdružení ovlivnilo Váš život?

Myslím, že na internetu jsme našli kontakt na Tyfloservis, který pomáhá zrakově postiženým. Nějakou dobu jsem tam chodila a u paní Konrádové se učila základy slepeckého písma – kvůli dalšímu možnému zhoršení zraku. Tam mi taky řekli o Lormu, kam jsem za čas přešla.

Lorm mně ovlivnil život hlavně tím, že se setkávám s dalšími duálně postiženými lidmi a necítím se tak izolovaná. Se všemi se bohužel nedomluvíme a potřebujeme tlumočníka. Chce to pořádně se naučit Lormovu abecedu a znakový jazyk, i v dotekové, taktilní, formě. Ráda využívám možnosti, které Lorm poskytuje: letní pobyty a pomoc terénní pracovnice při výuce znakového jazyka a Braillova písma. Také jsem si zvykla na osobní asistenci, kdy se u mě jedno odpoledne v týdnu střídají studentky speciální pedagogiky.

V prvním ročníku literární soutěže organizované LORMem jste za báseň Přítel sklidila první cenu. Věnujete se literární tvorbě soustavně?

Nějaký talent k veršování se u mě projevil už na základní škole, ale k tomu, aby člověk něco napsal, ho musí nejdřív políbit múza. Mezi šťastlivce, ke kterým múzy létají často, bohužel nepatřím, takže se soustavně psaní nevěnuji.

Co považujete za svůj životní úspěch?

Úspěchy, prohry, radost i zklamání se v životě střídají. Za úspěch považuji jistě dokončení školy, ale dlouhodobé pracovní zkušenosti v oboru se mi už nepodařily získat. Těší mě, že se mi postupně podařilo zvládnout zdravotní a sociální zlom po ohluchnutí a ztrátě rovnováhy. Bylo by fajn, kdyby další zlomy už nepřišly.

To stejné taky přeji všem čtenářům a posluchačům Doteků.

Za rozhovor děkuji

Zdeněk Sedláček a Jan Nouza

PRÁVNÍ PORADNA

Sleva na odebraný plyn pro občany s průkazkou ZTP/P

Společnost RWE Group (zemní plyn) přichází od 1. dubna 2007 s nabídkou slevy na odebraný plyn. Nabídka je určena výhradně pro občany s přidělenou průkazkou ZTP/P. Slevu 20,- Kč na MWh může získat osoba, na kterou je napsána smlouva na plyn nebo zákonný zástupce dítěte, kterému byla přiznána průkazka ZTP/P.

Nárok na slevu musí žadatel prokázat typizovanou žádostí, která bude potvrzena příslušným sociálním odborem městského úřadu nebo předložením platného průkazu ZTP/P v Zákaznické kanceláři společnosti. Žádost je k dostání v Zákaznické kanceláři nebo na internetových stránkách společnosti http://www.rwe-stp.cz/cs/zakaznici/vyhody_pro_ZTP_P/. Sleva je uplatnitelná ode dne podání žádosti. Nelze se domáhat proplacení slevy zpětně.

Doprava - Slevy pro držitele ZTP a ZTP/P

Vlaky

V současné době poskytují České dráhy slevu na jízdné ve vlacích držitelům průkazu ZTP nebo ZTP/P a dále osobám, které si zakoupily „slevovou kartu“ IN-karta (In-gold,

In-zákazník – ZTP nebo ZTP/P, In-junior, In-senior). Obě výše uvedené slevy je možné kombinovat. Jednotlivé ceny jízdného jsou vypsány níže v tabulce.

Jízdné ve vlacích				
Osobní vlaky a rychlíky	ZTP nebo ZTP/P	Místenka		Průvodce
	platí 1/4 obyčejného jízdného nebo 1/4 zákaznického jízdného pokud má současně In-kartu	obyčejné	In-karta	zdarma
Vlaky EC/IC	platí 1/4 obyčejného jízdného nebo 1/4 zákaznického jízdného pokud má současně In-kartu	86,-	30,-	zdarma
SC Pendolino	platí zvláštní jízdné, které je stanoveno tarifem Českých drah - cena obsahuje jízdné i příplatek za místenku (1/4 z obyčejného jízdného)	60,-	60,-	zdarma
		0,-	0,-	200,-

Autobusy

Také u pravidelných vnitrostátních spojů autobusové dopravy je přiznána držitelům průkazů ZTP nebo ZTP/P sleva na obyčejném jízdném a to ve výši 75%. Bezplatně se přepravuje průvodce nebo vodící pes. U jednotlivých dopravců se mohou ceny mírně lišit. Z tohoto důvodu je vždy dobré informovat se o aktuálním ceníku. Vždy musí být zachována sleva 75% z obyčejného jízdného.

Městská hromadná doprava

Přiznání mimořádných výhod II. a III. stupně zajišťuje nárok na bezplatnou přepravu pravidelnými spoji městské hromadné dopravy. U průkazu ZTP/P je bezplatně přepravován také průvodce zdravotně postižené osoby nebo v případě nevidomého vodící pes, pokud jej nedoprovází průvodce. Na požádání revizora je cestující povinen prokázat nárok na slevu – musí mít u sebe příslušnou průkazku, na kterou cestuje.

Příspěvky podle vyhlášky č. 182/1991 Sb.

Příspěvek na provoz motorového vozidla

Příspěvek se poskytuje na kalendářní rok občanu, který je vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla a má přiznané výhody II. nebo III. stupně (vyjma postižených úplnou nebo praktickou hluchotou). Vozidlo musí současně používat pro svou pravidelnou dopravu.

Příspěvek se poskytuje také osobám, které zajišťují dopravu blízkých osob s přiznanými výhodami II. stupně – ZTP (vyjma postižených úplnou nebo praktickou hluchotou) nebo III. stupně – ZTP/P. Vyplácí se pouze jedné osobě a to té, kterou sama určí osoba, která má být dopravována.

Osobě s přiznanými mimořádnými výhodami III. stupně (ZTP/P) se vyplácí příspěvek ve výši 9900,- Kč a osobě s mimořádnými výhodami II. stupně (ZTP) se vyplácí příspěvek ve výši 6000,- Kč. Pokud je nutné osobu se zdravotním postižením dopravovat pravidelně (do zaměstnání, zdravotnického zařízení, ústavu nebo internátní školy) a celková najetá vzdálenost překročí 9000 km za kalendářní rok, je možné požádat o zvýšení příspěvku o 400,- Kč u osob se ZTP/P nebo o 200,- Kč u osob se ZTP.

V případě, že jsou splněny podmínky pro přiznání příspěvku až v průběhu roku, vyplácí se pouze jeho poměrná část. V případě úmrtí osoby, na kterou byl příspěvek vyplácen, se částka nevrací. Příspěvek poskytuje obecní úřad obce s rozšířenou působností.

Příspěvek na individuální dopravu

Příspěvek se poskytuje na kalendářní pololetí, občanům s těžkou vadou nosného nebo pohybového aparátu, osobám prakticky nebo úplně nevidomým, osobám s přiznanými mimořádnými výhodami II. a III. stupně, které nejsou vlastníkem nebo provozovatelem motorového vozidla. Výše příspěvku je 6500,- Kč. Pokud jsou splněny podmínky pro přiznání příspěvku až v průběhu roku, vyplácí se pouze jeho poměrná část. Příspěvek poskytuje obecní úřad obce s rozšířenou působností.

ROLE ETICKÉHO KODEXU V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH

(2. část)

Vážení čtenáři,
jak jsme si slíbili v minulém čísle DOTEKŮ, podíváme se na Etický kodex o.s. LORM. Protože tato organizace poskytuje sociální služby, zvolila jsem pro porovnání Etický kodex sociálních pracovníků ČR.

Bod č. 2 Etického kodexu LORM

o.s. LORM „poskytuje uživateli všestranně odbornou péči v souladu s jeho potřebami a cílem služeb a respektuje jeho osobní práva a svobody.“

Pokud si přečtete tento bod, dozvídáte se, že organizace má odbornou základnu, která Vám může pomoci řešit některé Vaše problémy. Důležité ovšem bude zjistit si jaké, co je **cílem** služeb organizace – jaké má možnosti, personální, odborné, jaké má zázemí.

Minule jsme si řekli, že se musí každá organizace poskytující sociální služby do konce června 2007 registrovat jakožto poskytovatel u krajských úřadů. V rámci této registrace musí i přesně specifikovat služby, které se zaváže poskytovat. Je proto důležité zjistit si, co Vám může organizace nabídnout. Na základě těchto zjištění si pak můžete potřebnou službu objednat.

Bod č. 3 Etického kodexu LORM

o.s. LORM „dbá, aby uživatel obdržel všechny služby, na které má nárok, a to nejen od o.s. LORM, ale i od ostatních příslušných zdrojů.“

Tento bod etického kodexu o.s. LORM koresponduje s článkem 2.1.5. Etického kodexu sociálních pracovníků ČR a znamená, že organizace:

„Podporuje klienty při využívání všech služeb a dá-

vek sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnání, ale i ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Podporuje klienta při řešení problémů týkajících se dalších sfér jeho života.“

Bod č. 4 Etického kodexu LORM

o.s. LORM „systematicky se snaží hledat postupy nejen pro odstranění těžkostí, ale i pro zvyšování kvality života u konkrétních uživatelů.“

I tento bod je v souladu s článkem 2.1.6 Etického kodexu sociálních pracovníků ČR: „Sociální pracovník podporuje klienty při hledání možností jejich zapojení do procesu řešení jejich problémů.“

o.s. LORM se navíc zavazuje, že uživatelům aktivně zprostředkuje pomoc při vyhledávání takové pomoci třeba formou poradenských služeb v oboru právním, psychologickém, ale třeba i finančním apod.

V příštím čísle budeme pokračovat dalšími body.

Přeji Vám všem krásné léto, hodně pohody, sluníčka a také vláhy pro Vaše zahrádky.

Mgr. Magdalena Zurinková

ZDRAVÍ

PŘÍČINY HLUCHOSLEPOTY

Tinnitus – ušní šelesty

Termín „tinnitus“ pochází z latinského slova „tinnire“, což v češtině znamená „zníti“. Hned na úvod je třeba zdůraznit, že tinnitus není onemocnění, ale příznak onemocnění (např. Menierovy choroby).

Pod pojmem tinnitus se skrývá široká škála subjektivně vnímaných hučivých, pískavých, šumivých a jiných zvuků, které nejsou bezprostředně způsobeny vnějšími příčinami. Zahrnuje všechny subjektivně vnímané šelesty, které nejsou

způsobeny zevními zvuky a nemohou být tudíž objektivně slyšeny.

Tímto nepříjemným problémem dle posledních studií trpí cca 15–17% veškeré populace na světě. Pro 5% z ní pak představuje tinnitus výrazné snížení kvality života: poruchy spánku, zvýšenou únavnost a podrážděnost či neschopnost se soustředit. To vše vede k narušení mezilidských vztahů a mnohdy i k výrazným změnám osobnosti.

Mezi příčiny tinnitu patří:

- mazová zátka v Eustachově trubici (u sekundárního tinnitu)
- opakované záněty ve středouší (u sekundárního tinnitu)
- metabolická onemocnění (diabetes, poruchy metabolismu lipidů)
- endokrinologická onemocnění (štítná žláza)
- hormonální změny (menopauza, těhotenství)
- nadměrné přechodné zatížení hlukem (třesk, návštěva diskotéky či rockového koncertu)
- dlouhodobý pobyt v hlučném prostředí
- cévní a virová onemocnění
- problémy s krční páteří
- dlouhodobý stres a přepracovanost

Posledních pět uvedených bodů patří mezi nejčastější příčiny vzniku tinnitu.

Z hlediska etiologie dělíme tinnitus na:

Primární tinnitus – příčinu tohoto typu lze nalézt v oblasti vnitřního ucha, sluchových drah či center v mozku

Sekundární tinnitus – v tomto případě jde o jinou lokalizaci příčiny, např. v zevním zvukovodu (mazová zátka), v Eustachově trubici, ve středouší (opakované středoušní záněty), v krční páteři.

Vyšetření tinnitu

Pro stanovení diagnózy je důležité komplexní vyšetření, aby se mohla posléze nasadit správná terapie. V případě zjištění tinnitu je nutné provést následující vyšetření:

- otorinolaryngologické vyšetření – vyšetření sluchu pomocí audiometru
- vestibulární vyšetření – vyšetření rovnovážného ústrojí

- objektivní vyšetření sluchu

Dále lékař může doporučit:

- RTG krční páteře
- vyšetření magnetickou resonancí
- vyšetření metabolismu
- oční vyšetření
- endokrinologické vyšetření
- neurologické vyšetření

Léčba tinnitu

Léčba **tinnitu** není univerzální. Ke každému pacientovi se přistupuje individuálně. **Terapie tinnitu patří k největším problémům v oblasti léčby sluchových potíží.** Byla a je používána řada postupů. V současnosti se v terapii užívají jako první preparáty gingo biloba (EGB 761), B-vitaminy, zinek, vasoaktivní léky, betahistinové preparáty, psychofarmaka (benzodiazepiny) spolu s rehabilitačními manipulacemi u pacientů s vertebrogenními obtížemi a laser terapií. Další metodou je TRT (Tinnitus Retraining Therapy). Jde o tzv. „přeškolovací“ terapii, která se skládá z kombinace konzultací s pacientem, včetně psychoterapeutických sezení a terapie šumem. Za tímto účelem je pacient vystaven několik hodin denně šumu nepatrné intenzity, který způsobuje snížení vnímání vlastního **tinnitu** a tudíž zlepší koncentraci pacienta na úkony běžného dne.

Pro Doteky připravila Marta Zemanová

INFORMACE

PETICE PROTI BARIÉRÁM

Národní rada zdravotně postižených ČR se zapojila do evropské kampaně Evropského fóra zdravotně postižených, jejímž cílem je shromáždit 1 milion podpisů na podporu návrhu Evropské směrnice pro osoby se zdravotním postižením. Kampaň probíhá od ledna do října 2007. V Evropské

unii má zdravotní postižení asi 10% obyvatel (zhruba 37 milionů lidí). Směrnice má zaručit handicapovaným rovné zacházení. Jednotlivé státy by například musely zajistit bezbariérovost veřejných budov či dopravy nebo přístupné informace pro nevidomé a neslyšící. Děti s handicapem by pak měly chodit do běžných škol. Od směrnice si Národní rada slibuje zrychlení opatření, která povedou ke srovnání postavení handicapovaných se zdravými. Více informací lze najít na adrese www.nrzp.cz, hlasovat můžete na stránkách: http://www.1million4disability.eu/form_cz.asp?langue=EN.

OKAMŽIK VYHLAŠUJE 3. ROČNÍK VÝTVARNÉ SOUTĚŽE

Sdružení Okamžik vyhlašuje 3. ročník výtvarné soutěže autorů se zdravotním postižením, kteří se vážně věnují umělecké tvorbě. Téma soutěže je latinské rčení „Carpe diem“, neboli „Užívej dne.“

Soutěž je určena pro autory se zdravotním postižením bez omezení věku. Účastníci soutěže mohou přihlásit nejvýše tři výtvarná díla vytvořená libovolnou technikou.

Přihlášky do soutěže se posílají poštou nejpozději **do 21. září 2007** na adresu: Okamžik – sdružení pro podporu nejen nevidomých, Pacovská 31, 140 00 Praha 4.

Přihláška musí obsahovat následující údaje: jméno autora; kontaktní adresu, telefon, e-mail; datum a rok narození; druh a stupeň zdravotního postižení; kopii průkazu TP, ZTP, ZTP/P nebo jiného odpovídajícího dokladu o zdravotním postižení; materiál a rozměry přihlášených prací.

Výtvarné příspěvky je nutné doručit **od 1. do 7. října 2007** poštou nebo osobně na adresu sdružení Okamžik. Dodání děl větších rozměrů je třeba dohodnout předem telefonicky.

Poštovní zásilku označte nápisem „**Soutěž**“ a k soutěžním dílům přiložte jejich název a jméno autora. K přihlášce mohou soutěžící připojit text o své tvorbě a s ní souvisejících zkušenostech, úspěších, námětech, hledání. Text lze přiložit v Braillově písmu, na disketě, CD nebo vytištěný běžným způsobem. Poskytnutím textů dává soutěžící souhlas k jejich

případnému použití v plné nebo zkrácené podobě do katalogu výstavy uspořádané na závěr soutěže. Soutěžní práce vyhodnotí pětičlenná porota složená z odborníků a umělců z oblasti výtvarného umění.

Vyhlášení výsledků proběhne v listopadu 2007 na vernisáži výstavy vítězných a dalších vybraných děl. Vítězní autoři budou odměněni věcnými cenami. Místo a termín výstavy budou upřesněny.

Další informace získáte u Petry Mračkové na tel.: 220 571 173 nebo na e-mailu: kultura@okamzik.cz.

HLUCHOSLEPÉ OSOBNOSTI

PRŮKOPNÍK ESPERANTA MEZI NEVIDOMÝMI

Hluchoslepý a tělesně postižený Harald Thilander (1877-1958) ze Švédska patří dodnes mezi světově uznávané jazykovědce, zasloužil se především o celosvětový rozvoj esperanta jako mezinárodního jazyka pro nevidomé a těžce zrakově postižené. Tento dnes nejrozšířenější umělý jazyk vytvořil francouzský vidomý profesor pařížské Sorbonny Theophil Cart. Harald Thilander jej přepsal do Braillova písma a učinil z něj jeden z hlavních světových jazyků pro kontakty mezi zrakově handicapovanými.

Harald Thilander se narodil jako syn učitele farní školy na švédském venkově. Již jako malý chlapec po spále zcela ztratil zrak a k tomu se mu značně oslabil také sluch, později však Harald téměř ohluchl. Dalšími pozůstatky spály se staly Haraldova neduživost a značně zpomalený duševní vývoj. Otec jej proto nepřihlásil do klasické školy pro nevidomé, ale umístil ho do azylu pro nevidomé s opožděným duševním vývojem.

Malému a slabému Haraldovi se tak ani zdaleka nedostávalo normálního školního vzdělání, neboť se v tomto azylu chovanci věnovali pouze výuce náboženství a církevním jazykům. Po nějakém čase Harald vážně onemocněl kostní tuberkulózou a téměř zázrakem unikl amputaci pravé ruky.

Až poté, kdy se jeho zdravotní stav poněkud stabilizoval, projevil zájem o četbu a studium několika cizích jazyků.

Švédsko je dodnes zemí s poměrně malým počtem nevidomých, a proto zde v tehdejší době bylo ještě i málo knih v bodovém písmu, ale Thilander se nedal ničím odradit. Navíc si uvědomil, že přístup k většímu počtu knih v bodovém písmu by mu umožnila jen dokonalá znalost většího počtu jazyků. Jako osmnáctiletý si začal přepisovat do bodového písma francouzskou gramatiku. Když to uviděla ředitelka azylu, neměla pro jeho snahu pochopení a řekla mu, že ho považovala za rozumného člověka, ale teď že dělá nesmysly. Že by spíše chápala, kdyby si opisoval gramatiku švédskou. Thilander se nad jejími slovy vážně zamyslel. Od té doby si opisoval hlavně švédské knihy. Později se ale přece jen pustil do studia cizích jazyků a naučil se anglicky, francouzsky a německy.

Thilanderova myšlenka, že by se obzor nevidomých mohl dále rozvíjet, kdyby znali více jazyků najednou, jej nejen neopustila, ale hnala ho ještě více kupředu. Co kdyby měli nevidomí svůj mezinárodní jazyk, ve kterém by bylo možné tisknout mnoho knih – mohla by to být třeba angličtina! Poté začal několik svých přátel vyučovat angličtinu, výsledky však měl nevalné. Posléze se pustil i do studia latiny, kterou zavrhl ještě dříve, než ji začal šířit mezi nevidomými.

Konečně se seznámil s esperantem, když jej k němu přivedl leták, vydaný již zmíněným profesorem Cartem. Velmi brzy začal Thilander přispívat do slepeckého časopisu „Esperanta ligilo“ a roku 1913 převzal jeho redakci, kterou vedl 45 let. Založil si malou slepeckou tiskárnu ve Stocksundu u Stockholmu, kde časopis také tiskl. Později se stal i redaktorem švédského slepeckého týdeníku, financovaného státem. Tím získal solidní hmotné zabezpečení, které mu mimo jiné umožnilo rozšíření tiskárny, v níž pak vytiskl řadu švédských publikací. Jeho největší životní vášní zůstalo „Esperanto ligilo“. V něm se zaměřil téměř výlučně na slepecké otázky, a to skutečně na světové úrovni.

Věhlas si Thilander získal zejména svou širokou kampaní na pomoc hladovějícím ruským nevidomým za občanské války ve dvacátých letech minulého století, která vynesla

nemalé finanční prostředky i mnoho věcných darů. Vydáváná „Esperanta ligilo“ sice přerušily dvě světové války, ale houževnatý Thilander vždy začal znovu. Obliba esperanta ve světovém měřítku měla velké výkyvy. Fašisté jej zakazovali jako údajný židovský vynález. Někteří komunisté zase esperanto považovali za jakýsi projev buržoazního kosmopolitismu, ačkoliv je známo, že například Lenin měl k tomuto jazyku velmi kladný vztah. Životní dílo hluchoslepého Harald Thilandera trvá dodnes a slouží všem, kteří chtějí a dokáží využít jeho služeb ku prospěchu nevidomých a slabozrakých celého světa.

Zdeněk Sedláček

ZE SVĚTA

DO PRAHY SE SJELI ČLENOVÉ VÝBORU EVROPSKÉ UNIE HLUCHOSLEPÝCH

Ve dnech 2. až 4. března 2007 zasedal v Praze výbor Evropské unie hluchoslepých (European Deafblind Union – EDBU). Zástupci hluchoslepých se sjeli do Prahy, aby mimo jiné jednali o přípravě 2. Valného shromáždění EDBU, které se bude konat ve 2. polovině dubna 2008 v Chorvatsku.

Zástupci z Ruska, Švédska, Norska, České republiky, Švýcarska, Španělska a Chorvatska využili setkání pro oslavu oficiální registrace Evropské unie hluchoslepých jakožto mezinárodní nevládní organizace. Tu zajistil začátkem tohoto roku na Ministerstvu vnitra České republiky PhDr. Jan Jakeš. Pořadatelem a hostitelem pražského zasedání bylo sdružení LORM. V rámci krátkého intenzivního programu stačilo účastníkům přiblížit i historickou krásu Prahy, např. pozvánkou na haptickou výstavu Doteky baroka do kláštera sv. Jiří na Pražském hradě. Fotografie ze zasedání lze najít ve Fotoalbu na <http://www.lorm.cz/cs/fotoalbum>.

Evropská unie hluchoslepých byla založena před čtyřmi lety na zakládajícím Valném shromáždění EDBU v říjnu 2003 v Dánsku, kterou pořádala Evropská unie nevidomých (EBU). Více informací www.edbu.org.

NA SLOVENSKU SLAVNOSTNĚ OTEVŘENO CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ PRO HLUCHOSLEPOU MLÁDEŽ

Po mnohaletém úsilí se podařilo slovenskému Sdružení rodičů a přátel hluchoslepých dětí a jejich dceřiné neziskové organizaci Maják vybudovat a slavnostně otevřít první zařízení rodinného typu pro hluchoslelou mládež na Slovensku. Ve vesničce Zdoby u Košic, kde se chráněné bydlení nachází, od nového roku žije 6 mladých osob s hluchoslepotou, které zde díky pomoci a odborné péči vychovatelů mohou realizovat své aktivity a žít plnohodnotný život. Více informací na www.majak.no.szm.sk.

Petra Zimermanová

EVROPSKÁ UNIE PODEPSALA NOVOU ÚMLUVU OSN O PRÁVECH OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Evropské společenství podepsalo 30. března v New Yorku novou úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením, a to hned první den, kdy bylo podepisování zahájeno. Je to poprvé, kdy Společenství podepisuje stěžejní úmluvu OSN o lidských právech. Cílem dohody, jež se zabývá právy postižených lidí, je zajistit jim stejný přístup k lidským právům a základním svobodám, jaký má kdokoli jiný. Poskytne ochranu 50 milionům občanů EU a 650 milionům lidí se zdravotním postižením na celém světě.

Nová smlouva je první úplnou úmluvou o lidských právech, jež byla v tomto století přijata. Je výsledkem dlouhodobého úsilí organizací zabývajících se zdravotním postižením. Na základě rezoluce Valného shromáždění OSN z roku 2001 vznikl Ad hoc výbor OSN pro přípravu mezinárodní úmluvy na ochranu a prosazování práv a důstojnosti osob se zdravotním postižením (název výboru „Ad hoc“ znamená v latinském jazyce „k tomuto účelu zřízený“). Po pětiletém jednání v srpnu 2006 přijal Ad hoc výbor OSN novou úmluvu, kterou 13. prosince loňského roku jednomyslně schválilo valné shromáždění OSN. Na přípravě textu úmluvy

se významným způsobem podílel i hluchoslepý prezident Světové federace hluchoslepých, Lex Grandia.

Úmluva, která vyplňuje mezeru v mezinárodním zákoně o lidských právech, v 50 článcích detailně rozpracovává práva lidí s handicapem. Zahrnuje mimo jiné účast na kulturním životě, rekreaci, volný čas a sport, občanská a politická práva, přístupnost, právo na vzdělání, zdraví, práci a zaměstnání a na sociální ochranu. Úmluva vstoupí v platnost, jakmile ji ratifikuje 20 zemí. Text úmluvy lze najít na webových stránkách <http://www.crho.org/doc/umluva-osn.doc>.

Pro Doteky připravila Petra Zimermanová

VYHLÁŠENY VÝSLEDKY 7. ROČNÍKU MEZINÁRODNÍ SOUTĚŽE O CENU HELENY KELLEROVÉ

Začátkem února byly ve skotském Glasgow vyhlášeny výsledky 7. ročníku mezinárodní soutěže o cenu Heleny Kellerové. Do soutěže bylo přihlášeno přes 250 uměleckých prací doslova z celého světa, například z Austrálie, Číny, Indie, Keni, Ruska a dokonce i České republiky. Soutěž byla otevřena všem umělcům a mohl se do ní přihlásit každý, kdo splnil jedinou podmínku: zaslal uměleckého dílo, které překračovalo vnímání hluchoslepoty. Každý, tedy člověk s handicapem či bez handicapu, měl stejnou šanci zvítězit, protože všechna díla byla od 13. ledna do 10. února vystavena anonymně v Collinsově galerii v Glasgow.

Odborná porota z vystavených prací vybrala vítěze ve dvou kategoriích. Hlavní cenu, šek v hodnotě 1 500 liber, si odnesla hluchoslepá Yvonne Larkinová ze Skotska za své dílo „Love colour“. Své vítězné dílo, obrovské srdce z plexiskla zářící různými barvami, se rozhodla výherkyně darovat do nově otevřeného denního centra TouchBase. V kategorii do 16ti let zvítězila Hannah Duncanová se svým plakátem pojmenovaným „Hluchoslepi lidé“.

Do soutěže zaslala svá krásná přání na téma „Čtyři roční období“ i hluchoslepá autorka z Jihlavy, paní Marie Doležalová. Nejen vyšívaná přání, ale i všechna další soutěžní díla můžete obdivovat na webových stránkách:

http://www.sensescotland.org.uk/helenkeller/photo_gallery.php?pg=8.

Mezinárodní soutěž o Cenu Helen Kellerové se stává každým ročníkem známější a oblíbenější. Důkazem je i počet zaslaných prací, který se rok od roku zvyšuje.

Pro Doteky připravila Barbora Hluchníková

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

JUBILEA

V druhém čtvrtletí roku 2007 oslaví či již oslavili svá životní jubilea tito členové nebo klienti LORMu:

25 let – Simona Nachtmanová, Jaroslava Dvořáková

30 let – Martin Tarčinec

35 let – Stanislava Danielová

50 let – Václava Turková, Marie Tesková

60 let – Jaroslava Žáková, Milan Puczok

70 let – Jan Bartoš, Antonín Kráčmar

80 let – Anna Rajmová

81 let – Jaroslav David, Sonja Kazdová, František Vyskočil

83 let – Václav Řehák

84 let – Jaroslav Kolář

88 let – Božena Julišová

VZPOMÍNKA NA JANA MOKRÉHO

Dne 14. března tohoto roku tomu byl 1 rok od úmrtí mého věrného kamaráda, spolehlivého průvodce a milého přítele Jana Mokrého. Byl mou velkou oporou a skvělým pomocníkem snad ve všech činnostech. I přes svoje četné zdravotní neduhy mne velmi rád doprovázel na rekondiční pobyty LORMu. Byl rovněž společenský a veselý, s radostí si často zazpíval. Dále miloval květiny, přírodu a obdivoval vše hezké kolem nás. Společně jsme prožili krásný podzim života, bohužel, pouhých 8 let. Odešel jsi neznámo kam a již se nikdy nevrátíš, nepodáš mi ruku, ani nepohladiš líce.

Kdo jste ho znali a měli rádi, vzpomínejte se mnou.

Marie Váňová, Hybrálec u Jihlavy

ZÁLIBY (HOBBY)

LÉČIVÉ A AROMATICKÉ BYLINY

Vrbovka malokvětá je bylina pro muže

Tato nenápadná rostlina patří mezi léčivé byliny, které výrazně upoutaly vědce až v průběhu minulého století. Bylo totiž zjištěno, že má velmi dobré léčivé účinky, zejména při chorobách a obtížích močového ústrojí a prostaty (předstojné žlázy) u mužů.

Vrbovka malokvětá (latinsky *Epilobium parviflorum*) je vytrvalá bylina s přímou, oblou a poměrně tuhou lodyhou, někdy porostlou nežláznatými chlupy. Dosahuje výšky 25-70 cm, vzácně i jednoho metru. Listy kopinatého tvaru jsou většinou vstřícné, pouze v horní části nepravidelně střídavé, vždy přisedlé, ale neobjímavé. Malé a nepřilíš vzhledné květy mívají většinou bledě fialovou barvu. Plodem jsou až 8 cm dlouhé, čárkovitě úzké a v plné zralosti podélně pukající tobolky, obsahující drobná semena, opatřená bělavým chmýrem.

Vyskytuje se téměř po celé Evropě, v západní i střední Asii, roste zejména na vlhčích stanovištích. U nás ji najdeme od nížin do hor na okrajích lesů, podél lesních cest, ve starých parcích, zahradách a ovocných sadech, na březích vod a v příkopech. Kveté od června do září.

K farmaceutickým účelům se používá hlavně kvetoucí olistěná nať, ojediněle i samotné listy nebo kořen. Nať sbíráme za suchého počasí, nejlépe zahradnickými nůžkami v délce asi 30 cm. Nasbíraná surovina se suší ve stínu v tenkých vrstvách na lískách nebo zavěšená v malých svažečcích při teplotě do 35 stupňů Celsia. Po usušení je nutné ji uchovávat v papírových pytlích či v dobře uzavřených nádobách z umělých hmot a skladovat v suchu a temnu.

Kromě vrbovky malokvěté je možné sbírat i kvetoucí nať vrbovky huňaté (latinsky *Epilobium hirsutum*), ale u tohoto druhu se obsah účinných látek často značně liší a bývá tedy přinejmenším sporný. V některých zemích, například v Rusku, je velmi populární vrbovka úzkolistá (latinsky *Epi-*

lobium angustifolium), v literatuře často uváděná jako vrbka. Tato statná vytrvalá bylina dosahuje výšky kolem 150 cm a tvoří dlouhé laty s nápadnými, obvykle růžovými až světle fialovými květy, které v přírodě jen těžko přehlédneme. Roste hojně zejména na okrajích lesů, na pasekách a lesních paloucích, spíše na sušších místech. Ze sušených listů této byliny se vyrábí lahodný, tzv. Ivanův čaj s povzbudivými účinky.

Vrbovka malokvětá má výrazné protizánětlivé i antimikrobiální účinky a působí též proti tvorbě výpotků. Ve formě čaje se užívá hlavně při léčení chorob prostaty a močového ústrojí, při onemocněních zažívacího traktu a velmi dobré účinky prokazuje též při poškození sliznice v ústech. Při zevním použití podporuje a urychluje hojení ran. I když je vrbovka pro lidský organismus poměrně bezpečná, přesto se nedoporučuje k dlouhodobému užívání. U osob trpících ledvinovými kameny či chronickými chorobami zažívacího traktu je nutná zvýšená opatrnost!

V současné době se vědecké výzkumy zaměřují na možné účinky této rostliny na některé formy nádorových onemocnění prostaty a močového měchýře, výsledky však zatím nejsou příliš uspokojivé. Je součástí několika desítek léčivých přípravků, například Provalu a Prosta Care, užívaných proti zbytnění (zvětšení) prostaty. Sušená nať je rovněž obsažena v čajové směsi Epilobin a v bylinném čaji Na prostatu, určených jako podpůrné léčivé prostředky při výše uvedených obtížích.

Zdeněk Sedláček

POVĚSTI Z NAŠICH KRAJŮ

O lakomém mlynáři

Ve mlýně pod vesnicí Chlum kdysi žil bohatý a ukrutně lakomý mlynář se svou ženou. V širém kraji tehdy nebylo lakotnějších lidí. Když přišli do mlýna vojenští drábové, aby odvedli jejich jediného syna, mlynář ani nesáhl do měšce pro zlatáky, aby ho z vojny vyplatil, a ponechal ho napospas osudu.

„Vojna žádnému neuškodí. Alespoň uvidí a pozná kus světa,“ odbyl dceru, která se vroucně modlila a úpěnlivě prosila za bratra.

„Lakota! Hanba mluvit! Vlastního syna nevyplatit?! Na hromadách peněz přitom spává ve své posteli!“ vykřikovali sousedé a nevěřícně kroutili hlavami. „Ten držgrešle mne už ve mlýně nikdy neuvidí,“ uhodil rozzlobeně pěstí do stolu rychtář. „Mne také ne! Já už tam také nevkočím,“ přidávali se další sousedé a ostatní vesničané jeden po druhém.

Uplynulo dlouhých čtrnáct let. Pak nastal jeden ze sychravých podzimních večerů, kdy mlynář hlídal za stavením rozprostřený len. Najednou za tmy kdosi zabušil na vrata mlýna. Škvírou ve dveřích vyhlédla ven zamračená mlynářova žena. „Jděte svou cestou!“ osopila se mlynářka na příchozího. „To tak, cizího do stavení. Žebroto!“

„Panímámo, jsem vysloužilý voják a mám čím zaplatit. Pohleďte!“ potřásl na důkaz svých slov zdobenou truhličkou, kterou držel v podpaždí, až v ní zacinkalo. Když to mlynářka uslyšela, rázem byla jako med. „I jen pojdte dál, vojáčku,“ pobízela, „místa je zde dost a tu truhličku si zatím schovejte v kuchyni. Kampak byste ji vlácel do chléva? Však vám ji pohlídáme.“

Voják mlynářce poděkoval a šel spát do chléva. Sotva mlynářka uložila vojáka na slámu, hned běžela pro muže. Spolu pak potěžkávali vojákovu truhličku a dumali: „Co v ní asi je?“ Lakota je po chvíli omámila tak, že se odvážili k ohavnému činu.

Opatrně se přikradli zpátky do chléva k vojákovu, který tvrdě spal. Oba si pomyslili: „Kdopak by ho postrádal, světáka takového...“ Mlynář vzal sekeru, rozkročil se, pak s ní máchl nad hlavou a spícího vojáka ťal doprostřed čela. Mrtvému vzali klíček od truhličky a nedočkavě odešli zpět do kuchyně, aby ji otevřeli. Zámek cvakl a víko rychle odskočilo. Uvnitř mezi svršky našli několik tolarů a listiny, ze kterých zjistili, že onen neznámý voják byl jejich vlastní syn, který se právě vracel domů.

Nešťastný mlynář se dočista pomátl na rozum a vykřičel svůj hrůzný čin ve vsi. Ráno ho našli oběšeného na vzrostlé olši u mlýna. Mlynářka pod tíhou svého svědomí skočila do

nejhlubší části rybníka pod hrází a utopila se. Mlýn zůstal dlouho opuštěný, protože v něm prý strašilo. Od té doby se místu kolem bývalého mlýna, dnes obytného stavení s přilehlým rybníkem, neříká jinak než Na Vrahu.

Zdeněk Sedláček

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

Příspěvky z literární soutěže Internet a můj handicap 2007

Ani nevím

Ani nevím, jak dlouhý musí být článek nebo povídání, aby se vešlo do 600 slov. Nevím, jestli vyjádřím všechnu radost ze zvládnutí základních znalostí, mnoho sebezapření, abych zvládla svou psychiku mezi „normálními“ frekventanty kurzu.

Na začátku byla zvědavost a touha poznat práci s počítačem a internetem. Musela jsem ovšem hledat kurs, který bych mohla navštěvovat, protože můj handicap – velmi špatné vidění a slyšení – mě vlastně vylučuje. Nakonec jsem našla odvalu a přihlásila se do kursu pro seniory (je mi 72 let). Kurs jsem absolvovala s velkými obtížemi, protože lektori byli samí mladí lidé, kteří neměli zkušenosti s postiženými. Současně jsem mohla poznávat práci na počítači v Lormu (Sdružení pro hluchoslepé), chodila jsem do knihovny, hledala jsem a využívala každou příležitost něco se naučit. A všechno šlo k tomu, že jsem si pořídila vlastní počítač a samozřejmě hlavně internet. Konečně jsem tedy zasedla k vlastnímu počítači. Cesta od myšlenky k činu trvala rok.

Dnes na internetu brouzdám, poslouchám při tom z internetu hudbu, umím si stáhnout z CD hudbu na disk, hraji různé hry, ráda dostávám elektronickou poštu, pořád bych jen psala dopisy, stahuji si hezké obrázky, mohu cestovat po světě a prostřednictvím Googlu se letecky podívám kamkoli na světě, telefonuji přes Skype. Šest set slov by po-

malu nestačilo jen na výčet, co všechno nového jsem poznala v tak pozdním věku a s takovým zdravotním postižením.

Když jsem na tom psychicky špatně, u internetu na všechny obtíže zapomenu a je mi dobře.

Nejhorší bylo, když mi náhle přestal internet fungovat. Není v mé věkové kategorii známých nikdo, kdo by mi mohl poradit. Naštěstí jsem našla pomoc v Telecomu a pracovník mě po telefonu naváděl, co mám dělat. S brekem jsem lezla pod stůl, manipulovala s dráty u modemu, myslím, že byl ze mě dost zoufalý, ale zvládli jsme to a internet začal fungovat. Takže i po té technické stránce jsem se něco naučila.

Jsem ráda, že mám tak dobrého kamaráda, který mě dovede utěšit a přivést na pozitivní myšlenky.

Stanislava Kníchalová

Naše bedýnky

Nu, tak to vidíte, lidičkové, máme náročnou kompenzační pomůcku a díky za to, díky za všechny ty programky různé, které nám svět přibližují a na nás mudrují.

Má škatule P.C., Čudlonet, jak ji nadávám, je chytrá mašinka, ale někdy si kladu otázku, kdo je blbější, jestli já či Čudlonet, mačkám knofle a on mudruje, navíc je čaroděj a škodolibý, protože dovede posunovat čas – pan Einstein by se fakt divil a ten chlápek Jaws, co na mne mluví, abych věděl, co jsou nové zprávy či drby, je americký Józsa či kdoví, co je to zač, vždy mne seřve jak protivná žena, to nemačkej, koukni támhle, ale neřekne mi, že z kuchyně se hrozná vůně táhne... A další kastrol je v háji a s krajícem se spokojit musím stejně jako se zimou při větrání, takže je tu inspirace pro vývojáře??!!

Co tak dát bedýnkám našim kolečka a pacinky, aby když u těch věcí komunikativních sedíme, vynášeli ty spálené hrnce a čas, aby tak neletěl. To zavání však robotem a kdoví, co by na to pan Čapek řekl...

Je moc prima, že si můžem tady povídat, mailíky psát a kam se hrabou na našince někteří ti „normální“, zdravím kypící, avšak mluvit, psát ani pořádně číst neumějí, ale počítat jen penízky, jo, to by jim šlo...

A právě proto, ještě jednou díky za ty „čudlobedny“, které nás se světem spojují, jenže ouha, končím lidičkové zlatí, zas

to nějak uteklo a fičím do Kauflandu či jiného marketu, ať si koupím hrnec, či kastrol a ohřeji si něco k obědu.

Tak jak jste na tom Vy – jsme si blízcí i dalecí, ale Čudlonet nás spojuje, tak napište, jak s Váma „bedýnka“ sranduje – nu, je to někdy fakt náročná kompenzační pomůcka... Ale ještě jednou díky za ní i za internet, který ví vše a to mu je teprve tady v Česku 15 let.

Co nejméně virů a problémů, hodně zdraví a pohody Vám přeje Tonda z Ostravy.

Antonín Kačmarčík

VZKAZY MOUDRÝCH

Vím, že jsou dva světy – jeden, který můžeme měřit šňůrou a pravítkem, a druhý, jež můžeme pociťovat svým srdcem a intuicí.

Helena Kellerová

RECEPTY

JARNÍ MENU PRO DIABETIKY

Zeleninový salát

160 g ředkviček, 220 g hlávkového salátu, 20 g cibule, 4 g oleje, bílý mletý pepř, sůl, umělé sladidlo

Ředkvičky omyjeme a nakrájíme na kolečka. Hlávkový salát rozebereme na listy, které rovněž omyjeme a roztrháme na menší kousky. Přidáme najemno nakrájenou cibuli. Pak vmícháme olej a zalijeme zálivkou z vody soli, umělého sladidla a podle chuti trochu opeříme.

Jarní polévka

0,7 litru vody, 60 g mrkve, 60 g celeru a petržele, 60 g sterilovaného hrášku a kukuřice, 10 g másla, půl vejce, sůl, bílý pepř, zelené koření (pažitka, petrželka, mladé kopřivy atd.)

Zeleninu omyjeme a nakrájíme na kostičky. Orestujeme (lehce opečeme) na másle, zalijeme vodou, osolíme, opeříme a vaříme téměř doměkka. Přidáme sterilovaný hrášek a kukuřici, rozšlehané vejce a necháme vařit ještě 10 minut. Nakonec dochutíme zeleným kořením.

DOTEKY. Bulletin LORMU, Jaro, číslo 50. Vychází čtvrtletně.

Vydává: o.s. LORM – Společnost pro hluchoslepé, Zborovská 62, 150 00 Praha 5.

Vychází ve zvětšeném černotisku, v Braillově písmu a jako zvuková nahrávka na kazetách.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Šéfredaktor: Zdeněk Sedláček, Chlum 55, 264 01 Sedlčany, zdsedlacekdoteky@seznam.cz.

Redakční rada: Zdeněk Sedláček (šéfredaktor), Bc. Jana Blahoutová (speciální pedagog),

Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka).

Za LORM: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Grafická úprava: Michal Vondráček, Tomáš Zach

Sazba a tisk: Fastr typo-tisk, Nad Buďánkami II./13, Praha 5

Náklad: 200 černotiskových výtisků

Tisk a distribuce bodové a zvukové verze: Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana, Ve Smečkách 15, 110

00 Praha 1, tel: 222210492, 222211523 Distribuce zvukových nahrávek: p. Ajm, adresa a telefony uvedené výše.

Každé nové číslo se zasílá výměnou za vrácenou kazetu (distributorovi se vracejí zpět původní nebo zasílají nové kazety C 90 pro pořízení nahrávky nového čísla).

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají bulletin Doteky zdarma v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace. Celoroční příspěvek pro členy o.s. LORM včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je bulletin Doteky bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají

zájem o specifické formáty (zvětšený černotisk, Braillovo písmo, zvuková nahrávka), se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou: roční předplatné na Doteky ve zvětšeném černotisku činí za čtyři čísla 400 Kč; v Braillově písmu a ve formátu zvukové nahrávky činí roční předplatné za čtyři čísla 800 Kč.

Starší i nová čísla bulletinu Doteky jsou zdarma veřejnosti přístupná na bezbariérových webových stránkách o.s. LORM ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá o.s. LORM, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: admin@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Uzávěrka příspěvků do čísla 51 (Léto 2007) je **20. 7. 2007**.

o.s. LORM

Zborovská 62

150 00 Praha 5

tel: 257 314 012

tel./fax: 257 325 478

REGISTRACE MINISTERSTVA

KULTURY ČR č. E 11000